

Blodbank skal redde pandaer

■ Kinas truede pandabjørne har fået deres egen blodbank. Formålet er at opretholde antallet, der på verdensplan kun tæller 1.600 individer. Blodbanken skal opbevare blod fra 81 forskellige pandaer. Studier har nemlig vist, at pandaer har forskellige blodtyper, men indtil videre ved ingen, hvor mange forskellige typer blod, det drejer sig om. *laj*

Foto: Scanpix

Rumfærger letter måske snart

■ Det amerikanske rumfartsagentur NASA er måske klar til at genopende rumfærger i løbet af foråret, vurderer en ekspertgruppe ifølge CNN. Rumfærgerne har været ude af drift i to år, efter at »Columbia« med syv besætningsmedlemmer om bord eksploderede over Texas i februar 2003. Alle syv blev dræbt i ulykken. *ejs*

Chimpanser bliver mere tolerante

■ Chimpanser kan godt tolerere uretfærdig behandling, så længe det kommer nogen, de kender godt, til gode. Det har forskere fra Emory University i Atlanta påvist, og således er det første gang, denne egenskab er blevet dokumenteret hos andre end mennesker. I forsøget belønnede forskerne aberne med bl.a. grapefrugter. Forskerne fandt, at de aber, der havde levet sammen i 30 år eller mere, reagerede mere roligt på ikke selv at få frugten, end når aber, der kun havde levet i flokken i otte år, fik den. *laj*

Berlingske Viden

Redaktion: Jens Ejsing • Telefon: 3375 7575 • Fax: 3375 2020 • E-post: viden@berlingske.dk

Af Jens Ejsing

Lige siden nazisternes racehygiejne og racelære har racebegrebet været tabu blandt forskere, og kun de færreste har haft lyst til at studere forskellene mellem sorte og hvide eller asiater og indianere.

Racevidenskaben er blevet brugt til at retfærdiggøre alt fra jødeforfølgelser og apartheid til folkemord og erobringer, og efter Anden Verdenskrig blev den begravet på historiens kirkegård sammen med andre fejltagelser fra fortiden.

Men med moderne genetik og molekylærbiologi er specielt naturvidenskabsfolk igen begyndt at se nærmere på begrebet race. Dog ikke med negativ forskelsbehandling for øje, men i sundhedens tjeneste.

Fleire undersøgelser påviser nemlig etniske forskelle ud over hudfarve, højde og drøjde. Således virker nogle former for nervemedicin

Racer. Der findes ikke menneskeracer. Sådan siger videnskaben. Alligevel finder den hele tiden nye forskelle mellem mennesker. Berlingske Viden ser nærmere på racebegrebet, der efter årtier i skammekrogen er på vej tilbage på den videnskabelige dagsorden.

forskelligt på danskere og nordafrikanere, japanerne får flere tømmermænd end nordeuropæere, afroamerikanere har flere hjerteproblemer end deres hvide landsmænd. Listen er lang og forlænges hele tiden.

Denne viden bliver bl.a.

brugt til at udvikle etnisk medicin målrettet særlige befolkningsgrupper, f.eks. afroamerikanere.

Sundhedsaspektet kom også til udtryk for nylig i et særnummer af det videnskabelige tidsskrift *Nature Genetics*, hvor amerikanske forskere diskuterer betydningen af ordet og begrebet race.

Nogle ser det som et levn fra fortiden. De vil en gang for alle begrave racebegrebet. Andre taler for at bevare det. Blandt andet lederen af National Human Genome Research Institute i USA, Francis Collins. I hvert fald lidt endnu. Begrebet race er trods fortidens syndere den bedste måde til at forstå en række sygdomme på, mener han.

»Ved at smide det væk går vi måske glip af vigtige tegn på, hvorfor sygdomme opstår,« siger han.

Opgør med fortiden

Når moderne forskere tager fat på raceforskelle, gør de altså i høj grad op med den historiske racevidenskab, der voksede frem i 1800-tallet og kulminerede i 1940ernes Tyskland. Dengang blev forskellige racer tillagt forskellige egenskaber: Hvide var forstandige, arbejdsomme og begavede. Sorte, eller negre, var dovne, dumme og liderlige. Den tyske filosof Georg F.W. Hegel sagde i 1830, at »der er intet blot fjert menneskeligt i negerens karakter«. Om negerkvinder blev sagt, at de var så vellystige, at de gav bavianer »adgang til deres favn«.

Den engelske forsker Armand Leroi, Imperial College London, er sikker på, at racespørgsmålet vil komme til at fylde mere på den videnskabelige dagsorden, efter at det i årtier har været gemt væk blandt kraniesamlinger, antropologiske måleinstrumenter og absurde teorier. Og manden bag den populære videnskabelige bestseller »Mutants« og vært i TV-serien »Human Mutants«, vist på bl.a. Discovery Channel, har »ingen problemer med ordet race«, selvom det har »en forgiftet og kompliceret fortid«, fordi han mener, at det vigtige ikke er selve ordet, »men hvad vi lægger i det«.

Næsten ens og helt forskellige

»Vi ved, at der ikke er afgørende forskelle i de intellektuelle evner mellem de forskellige etniske grupperinger verden over. Var der det, ville det være åbenlyst, og vi ville vide det,« forklarer han: »Som genetiker og evolutionsbiolog bruger jeg masser af bananfluer og ved, at de varierer fra population til population. Det er der ikke noget odiøst i. Men når det drejer sig om menneskelige populationer og forskelle, bliver det noget mere følsomt. Det er ærgerligt. Vi skal studere og acceptere den menneskelige mangfoldighed.«

Han anerkender dog, at der er et definitions-mæssigt problem forbundet med racebegrebet i forhold til mennesker. Race nemlig det samme som underart. F.eks. er der flere underarter af tigre. Alle er de tigre, *Panthera*

«**Sort, flegmatisk... abelignende næse... listig, doven, sorgløs... han styres ved hjælp af autoritet.**

Naturvidenskabsmanden Carl von Linné, om den afrikanske menneske, Homo africanus, 1758.

fem procent mellem kontinenter,« siger Armand Leroi.

En anden grund til at han ikke har lyst til at skrotte racebegrebet fuldstændigt, er at de genetiske forskelle mellem befolkninger rent faktisk stemmer overens med de traditionelle geografi-

tigris, men de er alligevel så genetisk forskellige, at de har hvert deres navn. Således hedder den sibiriske tiger *Panthera tigris altaica* på latin, mens tigere fra Sumatra hedder *Panthera tigris sumatrae*. Set i det lys vil de fleste nok undlade at opdele klodens folk i underarter. *Homo africanus* som en underart af *Homo sapiens*. Nej vel.

»Det siges ofte, at 85 procent af den genetiske variation findes inden for en by, ti procent findes mellem lande og kun fem procent mellem kontinenter,« siger Armand Leroi.

De hvide og de vilde

■ Den gammeldags racevidenskab deler traditionelt klodens befolkning op i fem hovedracer: Kaukasoider, mongolider, negroider, australoider og indfødte amerikanere (indianere).

Simplificerende begreb

Ifølge videnskabssteoretiker og biolog Claus Emmeche, Niels Bohr Institutet på Københavns Universitet, er det »ikke underligt«, at spørgsmålet atter begynder at blive diskuteret videnskabeligt. Det er nemlig muligt at undersøge meget mere detaljeret med den moderne molekylærbiologi.

»Racebegrebet har bare den kedelige effekt, at

Fodboldfans har meget tilfælles – som f.eks. disse to fra den Demokratiske Republik Congo og Danmark – men den fysiske forskel er samtidig indlysende. Foto: Collage

det simplificerer vores tankegang. Vi bør i stedet tale om forskellige populationer med forskellige slægtskabsforhold. Det er meget mere nuanceret end blot at klassificere i racer,« siger han.

Paradoksalt nok er det for såvel Claus Emmeche og andre modstandere af ordet race i dets klassiske betydning svært at undgå at bruge det, når samtalen drejer sig om, ja, race.

»Derfor må vi også til at begynde at spørge os selv, om vi bliver nødt til at opfinde et nyt, populært sprogbrug til at beskrive race. Det er for gammeldags og fører til for mange misforståelser. Jeg tror, det kommer til at ske. Der vil blive udviklet et langt mere komplekst sprog omkring disse ting,« siger han.

Ifølge Armand Leroi blev der lagt låg på den videnskabelige diskussion om raceforskelle i 1950'erne og 1960'erne. Låget blev banket ekstra hårdt i med FN-organisationen UNESCOs internationale erklæring om racelighed, og siden da har specielt samfundsvidenskaben og humanioraen gjort alt for at fastholde billedet af ensartethed trods dets mange forskellige farver.

»Selvom det bliver sagt, at begrebet race ikke eksisterer, så bliver det alligevel ved at være vigtigt. Det er et grundlæggende problem, at eksperter siger noget, der ikke stemmer overens med det, folk ser. Hvis der ikke findes racer, vil folk spørge, hvordan kan vi så blot ved at se på et fremmed ansigt sige, hvilket kontinent eller ligefrem hvilket land, vedkommende kommer fra?« fortæller han.

De aggressive og de fredelige

Den til tider overraskende mangfoldighed er bl.a. omtalt i tidsskriftet *Proceedings of the National Academy of Science*, hvor forskere reflekterer over DRD4-genet og dets forekomst blandt yanomami-indianerne i Sydamerika og buskmændene i Kalahari i Sydafrika.

Genet forbindes med forstyrrelsen ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) blandt børn. Alt efter, hvilken variation genet optræder i, kan det øge eller reducere risikoen for at udvikle ADHD, der medfører problemer med opmærksomhed, aktivitet og impulsivitet.

Den hyperaktive variant er udbredt blandt indianerne, mens den er ikke eksisterende blandt buskmændene. Måske på grund af social udvælgelse. Yanomamierne er et meget krigerisk folkeslag, hvor mændene med Armand Lerois ord ofte »dør af et spyd i brystet, fordi de bruger deres tid på at plyndre andre landbyer«. Deres kultur favoriserer altså en aggressiv, krigerisk og udfarende adfærd blandt mænd, og den er blevet fremmet gennem årtusinders selektion og evolution.

Omvendt med buskmændene. De bliver traditionelt opfattet som sociale, fredelige og samarbejdsvillige. Nødvendige egenskaber for at overleve i den ugæstfri ørken og bush i Kalahari, hvorfor de egenskaber blevet fremmet gennem selektion og evolution.

»Det lyder umiddelbart absurd. Men det bliver jo mere og mere klart, at forskellige populationers fysiske egenskaber er betingede af deres historie. Nordeuropæere er for eksempel tilpasset en diæt baseret på mælk, fordi mælk traditionelt udgør en vigtig del af føden. Set i det lys er det vel ikke utænkeligt, at mennesker på samme måde genetisk kan have tilpasset sig et særligt socialt miljø,« siger han.

Armand Leroi er sikker på, at forskerne fremover vil finde endnu flere svar på såvel individuelle som etniske forskelle i generne.

»Vi er ikke ens. Det er jo det fantastiske ved os. Når jeg ser en rodhåret mand eller kvinde, så elsker jeg tanken om, at vedkommende har en mutation i MC1R-genet. Det er oplysende og vidunderligt. Det vil jeg gerne vide om ethvert aspekt af menneskekroppen,« fortæller han.

ejs@berlingske.dk

LÆS MERE: www.nbi.dk/~emmeche/cePubl/2001a.race.html

■ www.nbi.dk/~emmeche/cePubl/2001a.race.html
Claus Emmeches artikel om menneskeracer